

Staroveká literatúra (3. tisícročie p. n. l. - 5. storočie n. l.)

Začiatok literatúry sa spája s vyspelými civilizáciami. Medzi **najstaršie staroveké literatúry** patria sumerská lit. (Epos o Gilgamešovi), staroegyptská, indická. **Najmladšou lit.** bola hebrejská lit. (Biblia - Starý zákon, Nový zákon).

Antika je spoločné pomenovanie pre grécky a rímsky starovek (700 p. n. l. - 5. st. n. l.).

Hrdina starovekej lit.: nie je to jednoduchý človek, ale panovník, hrdina obdarený veľkou silou, odvahou, mýtické a polomýtické postavy. Takíto hrdinovia sa nachádzajú v epických dielach (epos) alebo v antických drámach (tragédia). Do deja často zasahujú bohovia, ktorí raz pomáhajú inokedy škodia.

Grécka literatúra

Epika Eposy:

- **Homér - Ilias** - dobýjanie mesta Trója, ktoré Gréci dobyli po 10-ročnom obliehaní pomocou dreveného koňa, ktorého si Trójania sami vtiahli do mesta. Gréci mesto zrovnali so zemou, ľudia zajali alebo vyvraždili (vystupuje tu grécky hrdina Achilles).

- **Homér - Odysea** - hrdina Odyseus putuje, nemôže sa vrátiť domov, je podrobený skúškam, ktoré mu pripravujú bohovia, nakoniec príde domov do svojho kráľovstva v Itake.

Bájk:

- **Ezop** - Bájka o psovi a levovi, Bájka o levovi a myši, Bájka o vrane a krčahu s vodou, ...

Dráma Komédie:

- **Aristofanes – Lysistrata** - je protivojnová komédia, hlavnými hrdinkami sú ženy, ktoré sa rozhodli ukončiť vojnu sexuálnym štrajkom.

Tragédia:

- **Sofokles – Antigona** - Prvýkrát bola hraná v Aténach v roku 442 pred Kr. Dielo Antigona nadväzuje na udalosti v diele Kráľ Oidipus a Oidipus na Kolóne.

- **Euripides – Medea** - Je založená na mýte o Iasonovi a Medei a prvýkrát bola hraná v roku 431 pred Kristom ako súčasť trilógie; dve ďalšie hry sa nezachovali. Dej sa sústreďuje na činy Medey, bývalej princeznej z kráľovstva Kolchidy, a manželky Iasona; jej postavenie v gréckom svete je ohrozené, keďže ju Jason opúšťa kvôli gréckej princeznej z Korintu. Medea sa pomstí Jasonovi tým, že zavraždí jeho novú manželku, ako aj svojich dvoch synov, a potom utečie do Atén, aby začala nový život.

Rímska literatúra

Je mladšou, pokračovanie a rozvinutie gréckeho odkazu.

Epika Eposy:

- **Vergilius - Aeneis (= Eneida)** - je báseň napísaná medzi rokmi 29 a 19 pred Kr. Je to najznámejšia epická báseň rímskej literatúry. Je napísaná v 12 spevoch a je to vlastenecký epos oslavujúci jednak starobylosť rímskeho národa a jednak panujúceho cisára Augusta.

Lyrika Poézia:

- **Vergilius - Bucolica** - pastiersky idyly (selanky - poézia, ktorá oslavuje voľný život pastierov a spätosť človeka s prírodou)

Vergílius napísal spolu tri básnické skladby: Bucolica (Bukoliky, piesne s pastierskou tematikou), Georgica (Georgiky, básne s roľníckou tematikou) a hrdinský epos Aineis (Enneida), ktorý sa stal národným rímskym eposom.

- **Ovidius - Metamorfózy** - (básnické spracovanie gréckych a rímskych mýtov, základom ktorých je premena)

- **Horácius** - lúboštná poézia

- **Cicero** - rozvíja sa aj rečníctvo

- **Caesar** - historiografia